

Učitel matematiky

Dušan Pagon; Jaroslav Hora
Ještě o Močnikovi

Učitel matematiky, Vol. 4 (1996), No. 3, 186–187

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/151445>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1996

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

25. Ano, skončeme to. **Musíme** přece nechat možnost také čtenářům, **aby** se měli nad čím zamyslet. (Mimochodem v našem klání pro a proti *aby* jsme až dosud sami tohoto slova (včetně tvarů *abych* apod.) užili celkem třicetkrát.)

LITERATURA

- [1] Jarník, V., *Diferenciální počet I*, NČSAV 1953.
- [2] Kořínek, V., *Základy algebry*, Praha, ČSAV, 1953.
- [3] Kuřina, F., *Umění vidět v matematice*, SPN, Praha, 1989.
- [4] Vopěnka, P., *Rozpravy s geometrií (I)*, Panorama, Praha 1989.
- [5] Nersingh Deo, *Graph Theory with Applications to Engineering and Computer Science*, Prentice-Hall 1974.

JEŠTĚ O MOČNIKOVI

DUŠAN PAGON, JAROSLAV HORA

V loňském roce byl ve 3. čísle časopisu *Učitel matematiky* otištěn článek K. Mačáka *Franz von Močnik*. Některé otázky týkající se tohoto velice významného autora učebnic matematiky, reformátora základních a středních škol, však zůstaly otevřené. Cílem tohoto krátkého článku je poskytnout některé odpovědi.

Močnikovo rodiště Cerkno*) leží v dnešním Slovinsku. Na rodném domě F. Močnika je nyní pamětní deska. Správná podoba jeho křestního jména je Franc. Jde o slovinského matematika a pedagoga, který v rakouské monarchii pomohl pozdvihnout výuku matematiky od bezduchého memorování až ke stavu, kdy se obecně nahlíželo na tento předmět jako na rozvíjející jak logické myšlení, tak i osobnost žáka.

*) Cerkno je rovněž rodištěm prof. Dušana Pagona, který laskavě poskytl materiály k přípravě tohoto článku. Katedra matematiky PdF ZČU zároveň děkuje jemu i dalším slovinským kolegům za přínosnou spolupráci v rámci projektu TEMPUS.

V období 1824-1832 Močnik studoval nejprve na gymnáziu a pak dva roky na lyceu v Ljubljani, kde byl jeho profesorem matematiky Leopold K. Schulz (1803-1852). Ten se snažil předávat matematické poznatky nikoli mechanicky, ale zajímavou a pochopitelnou formou, a Močnik ho oceňoval jako dobrého pedagoga. Jako doplněk k Močnikovu životopisu ještě uvedme, že se během svého působení v Görzu seznámil s A. L. Cauchym (1789-1857), který zde tehdy žil a v r. 1837 napsal práci věnovanou numerickému řešení rovnic. Močnik pak v r. 1839 sepsal pojednání *Theorie der numerischen Gleichungen mit einer Unbekannten. Mit besondere Rücksicht auf die neueste von Cauchy erfundene Auflösungs-methode*. Chtěl totiž vysvětlit Cauchyovu metodu v německém jazyce a snáze přístupným způsobem. Poznamenejme ještě, že Močnik vydal v r. 1858 šestimístné logaritmické tabulky a v r. 1877 školní pětimístné logaritmické tabulky.

Těžiště Močnikových publikací tvoří ovšem učebnice a metodické publikace. Doposud nejúplnější Močnikovou bibliografii sestavil Jože Povšič [1]. Podle jeho údajů existuje 142 knih nesoucích Močnikovo jméno. I kdybychom odečetli 66 knih vydaných po autorově smrti a někým přepracovaných, zbývá stále 76 publikací, zejména učebnic. Ty byly vydávány v mnoha překladech až do r. 1939 (překlad Geometrie do albánštiny). Močnikovy knihy byly překládány do chorvátštiny (Franjo), italštiny (Francesco), češtiny (39 titulů, František) a do dalších devíti jazyků - tím se vysvětlují „problémy“ s autorovým jménem.

Močnikovy učebnice se staly natolik užívanými, že i pozdější autoři učebnic v Rakousku a německy psaných učebnic v Československu (proto zřejmě Liberec jako místo vydání) je brali jako základ, přepracovávali je, a až do r. 1938 uváděli na titulní straně Močnikovo jméno.

LITERATURA

- [1] Povšič, Jože, *Bibliografija Franca Močnika*, SAZU, Ljubljana 1966.
- [2] Hladnik, Milan, *Franz Močnik, matematik in pedagog*, Idrijski razgledi XXXVII, 1992/1-2, str. 19-33, Idrija 1993.
- [3] Mačák, Karel, *Franz von Močnik, Učitel matematiky*, roč. 3, březen 1995, str. 45-49.